

ВИСОКА ОРБИТА ВИДАТНОГО ФІЗИКА

До 80-річчя академіка НАН України В.Г. Бар'яхтара

Віктор Григорович Бар'яхтар — це ціла епоха в фізиці. Теоретична фізика, ядерна фізика, фізика твердого тіла, фізика магнетизму, математична фізика. Перелік далеко неповний, але дуже яскравий і змістовний. У кожен із цих розділів Віктор Григорович зробив оригінальний внесок, підготував чимало монографій, підручників і, звичайно, велику кількість статей.

Віктор Григорович — насамперед теоретик, але його цікавить усе, зокрема й інженерна наука, і техніка. Ніколи не чув, щоб він питає, від якої стінки той чи інший гвіздек, як це траплялося з деякими фізиками-теоретиками. Його глибоко цікавлять різні сучасні проекти, у які він з великим ентузіазмом вносить свої пропозиції.

Останніми роками Віктор Григорович із щирим натхненням займається навчальною роботою у славетному Київському політехнічному інституті. Тут він і декан факультету, і завідувач кафедри, і красномовний лектор. Перекоаний, що це і є найоптимальніший шлях інтеграції науки й освіти.

Віктор Григорович назавжди пов'язав своє життя і творчість із Харківським фізтехом — справжньою перлиною сучасної фізики. І сьогодні він продовжує цю важливу роботу, займаючись удосконаленням і розробленням нових реакторів. Говорячи про цю сферу діяльності ювіляра, потрібно підкреслити його багаторічну невтомну

роботу з ліквідації страшної чорнобильської катастрофи. Очоливши після Віктора Івановича Трефілова чорнобильську комісію, Віктор Григорович активно працював над підвищенням надійності та безпечності ЧАЕС. Цю діяльність він продовжує і тепер.

Віктор Григорович завжди шанував і ставився зі щирою любов'ю до своїх учителів, намагаючись у всьому бути їх вартим. Достатньо згадати його розповіді про знаменитого харківського фізтехівця Олександра Ілліча Ахієзера, котрого він буквально обоожнював. Він пишався тим, що склав термінімум у легендарного Л.Д. Ландау, і, звичайно ж, схилився перед геніальним фізиком, математиком і механіком М.М. Боголюбовим. Співпраця з такими корифеями багато дала молодому вченому В.Г. Бар'яхтару. Мабуть, саме з цим і пов'язана його прихильність до університетів.

Надзвичайно багато Віктор Григорович зробив для розвитку фізики в Академії наук України. Разом із засновником Донецького фізико-технічного інституту Олександром Олександровичем Галкіним він перетворив цей заклад на справжній академічний науковий осередок зі своїми оригінальними напрямками досліджень. Слід сказати, що це був перший фізичний науково-дослідний інститут не тільки в Донецьку, а й у всьому Донбасі.

Потім Віктор Григорович був запрошений до Києва, де очолював одне з найважливіших в Академії відділень — фізики і астрономії. Тут сповна розкрився його науково-організаційний хист, який дав можливість за короткий час суттєво розвинути київську наукову школу фізиків.

Невдовзі Віктор Григорович стає першим віце-президентом Академії наук. Україна — суверенна держава, потрібна реорганізація науки, Академії, її інститутів. До цієї нової діяльності активно долучається Віктор Григорович.

Як бачимо, довгі роки Віктор Григорович успішно займається науково-організаційною діяльністю в Президії Академії. Гадаю, це значно розширило його світогляд, сприяло консолідації науки й освіти. Його принципом була і залишається теза про те, що без освіти немає науки, а без науки — освіти.

У 1995 році він створює науково-дослідний Інститут магнетизму, який набув подвійного підпорядкування — Академії наук і Міністерства освіти і науки. Гадаю, тут Віктор Григорович пішов правильним шляхом. Дослідних університетів у наших умовах має бути небагато, а справжніх науково-дослідних інститутів подвійного підпорядкування значно більше. У майбутньому вони можуть стати фундаментом для створення повноцінних дослідних університетів.

Віктор Григорович Бар'яхтар зустрічає свій ювілей повний нових ідей і творчих задумів. Ми пишаємося цим прекрасним ученим і людиною, щиро бажаємо йому доброго здоров'я і щастя.

Борис ПАТОН,
президент Національної академії наук України

* * *

У НВЦ «Видавництво «Наукова думка» готується до друку книга «Моя траєкторія», автор якої видатний фізик академік НАН України В.Г. Бар'яхтар розповідає про свій життєвий шлях, про свої ідеали та про свій родовід. Лейтмотивом цієї розповіді є безмежна любов до фізики, у розвиток якої він зробив значний внесок.

З нагоди ювілею вченого ще одне видання під назвою «Академік НАН України Віктор Григор'євич Бар'яхтар. Життя в науці» вийде друком у Харкові, де у всесвітньо відомій школі теоретичної фізики відбулося його становлення як ученого. У збірник увійшли вибрані праці ювіляра і розповіді про нього учнів, колег і друзів, одну з яких ми друкуємо в номері.

